

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

ГНАСЕВИЧ НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

ДИНАМІКА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ

(соціально-філософський аналіз)

09.00.11 - соціальна філософія

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата філософських наук

Київ - 1994

Дисертація є рукописом.

Дисертація виконана на кафедрі філософії гуманітарних наук філософського факультету Київського університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник - Андрущенко Віктор Петрович, доктор філософських наук, професор.

Офіційні опоненти:

- Кремень Василь Григорович, доктор філософських наук, професор;
- Григор'єв Володимир Йосипович, кандидат філософських наук, доцент.

Провідна установа - Український державний аграрний університет.

Захист відбудеться 23 січня 1995 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д01.01.04 при Київському університеті імені Тараса Шевченка (Київ-33, вул. Володимирська, 50, ауд. 328).

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці університету (вул. Володимирська, 58).

Автореферат розісланий "___" грудня 1994 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
професор П.І.Скрипка

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження проблеми динаміки соціокультурних орієнтацій молоді обумовлена потребами практики, необхідністю адекватного розуміння соціальних дій, суспільних процесів та відносин, побутових стосунків, що складаються в молодіжному середовищі, а також між молоддю і старшим поколінням. Домінуюча донедавна система соціокультурних орієнтацій молоді вже відійшла в історію. Комсомол, піонерська організація, ДТСААФ і інші молодіжні об'єднання або ліквідовані (заборонені), або докорінно змінили напрямок своєї діяльності, форми і методи роботи, втратили можливості інтеграції молоді. Становлення ринкових структур змістило колективістську спрямованість соціокультурних орієнтацій молоді, сформовану за роки Радянської влади, в бік індивідуалістських цінностей. Своєрідна подітизація і ідеологізація орієнтацій молодих 60-70-х років поступились місцем комерціалізації. В культурі стали переважати так звані антицінності масової спрямованості, достатньо розпороченими виглядають моральні домінанти молоді. Уявлення про духовний світ молоді української людини дуже важко верифікувати. Саме як відповідь на потребу вивчення соціокультурних орієнтацій молоді у нашому динамічно-нестабільному світі й продиктовані, насамперед, вибір теми й спрямованість даного дисертаційного дослідження.

Молодь завжди була активною й творчою силою суспільства. З молоддю пов'язується бачення обрив майбутнього, енергією молодих втілюються в життя економічні і політичні реформи, трансформація культури, здійснення екологічної політики. Все

це, між тим, стає можливим лише за однієї умови: будь-які суспільні почини мають отримати в системі духовних орієнтацій молоді позитивну оцінку, чуттєво-раціональне осягнення, внутрішнє сприйняття. Цінності, які не отримали внутрішнього запиту молодих, які не пройшли через їх чуттєво-душевний світ, аж ніяк не знайдуть своєї реалізації в практиці. Останнє також значною мірою обумовлює актуальність нашого дисертаційного дослідження.

Україна нині переживає драматичний період своєї історії. Вона стоїть перед проблемою розбудови державності, подолання глибокої економічної кризи, трансформації системи освіти і культури. Молодь має сприйняти ці проблеми, як свої власні, спрямувати на їх вирішення свою матеріальну (працьовитість) і духовну (творчість) енергію. Сприяти цій справі є нагальним завданням сучасної соціальної науки. Тому розробку означеної теми ми розглядаємо тому, як теоретичне забезпечення процесу активізації соціально-творчої діяльності молодих, спрямування її в державо- і культуротворче русло.

Нарешті, є й ще один не менш важливий аспект, який рельєфно підкреслює актуальність нашого дисертаційного дослідження. Мова йде про виховання підростаючого покоління, що є важливою проблемою і соціальним завданням для будь-якого суспільства. Тим більше не є винятком і наша держава з нестабільністю її соціальної структури, деформацією соціокультурних передумов формування і розвитку особистості. Виникає питання: на яких цінностях, у якому ключі, якими засобами, а головне - на орієнтаціях якого світогляду слід здійснювати, сьогоденний виховний процес? Пошук відповідей на ці запитання теж актуалізує тему дисертаційної роботи, зу-

мовлює її теоретичну і практичну значимість.

Ступінь вивченості проблеми. Загально-методологічні проблеми соціокультурних орієнтацій молоді здавна були предметом осягнення нашого суспільствознавства. Цим питанням присвячений значний обсяг наукової літератури. Так, проблема соціокультурних орієнтацій розглядається в рамках загальної молодіжної проблематики, юнологами. Серед дослідників цього профілю: Дробницький О.Г., Іконнікова С.Н., Кон І.С., Клепиков О.І., Лісовський Б.Т., Надольний І.Ф., Осовський В.Л., Семашко О.В., Сулейманова Л.А., Цибульник В.Ф. та інші. Ці автори аналізують світогляд молоді, моральні та естетичні цінності, суперечності духовного становлення молоді, специфіку молодіжної субкультури.

Друга група авторів досліджує проблеми соціокультурних орієнтацій молоді в контексті аналізу проблем духовного життя суспільства та культури. Серед них перш за все слід назвати таких авторів, як: Андрущенко В.П., Антоненко В. А., Арнольдів А.І., Гончаренко М.В., Горак А.І., Коган Л.Н., Комарова А. І., Левчук Л.Т., Пазенок В.С., Пролєєв С.В., Табзчковський В.Г., Тарасенко М.Ф., Чавчавадзе Н.З. В роботах цих авторів увага зосереджується на специфіці духовного життя молоді в "доперебудовний" та "перебудовний" періоди, розглядаються проблеми моральної, художньої, політичної культури молоді тощо.

Велика група авторів - Аза Л.А., Бабосов Е.М., Бакіров В.С., Вишняк О. І., Головаха Є. І., Головатий М.Ф., Донченко О.А. . Мартинюк І.О. , Пилипенко В.Є., Піддубний В. А. , Осоевський А.Л., Ручка А.А., Соболева Н.І., Титма М.Х. і інші торкаються проблеми духовних та соціальних орієнтацій молоді у

руслі соціологічного аналізу громадської думки молодих, орієнтацій на ті чи інші професійні симпатії та антипатії юнаків та дівчат, ставлення до культурних, політичних, соціальних традицій, що домінують в суспільстві. Як правило ці автори найближче підходять до життєвих проблем молоді, тримають, так би мовити, руку на пульсі життя підрастаючого покоління.

Важливим блоком праць, що тією чи іншою мірою прояснюють досліджувану проблему є теоретичні розвідки психологічного, соціально-психологічного, етичного, естетичного, політологічного стимулювання, а також проробка цих питань в публіцистичній літературі. Зокрема, ряд цінних ідей щодо орієнтації молоді міститься в публікаціях останніх років таких письменників та літераторів як Олійник Б., Коротич В., Плачинда С., Дзюб І. та інші.

Що стосується методології розробки проблеми, то найбільш вагомими здобутками, на наш погляд, досягнуті у розрізі аналізу світоглядно-філософської тематики, проблем світосприйняття, світобачення, світовідчуття. Безсумнівний інтерес для нашого дослідження представляють публікації співробітників інститутів філософії та соціології НАН України: Андроса Е.І., Бистріцького Е.К., Кримського С.Б., Кузнецова М.С., Мокляка М.М., Сохань Л.В., Тихоновича В.О., Шинкарука В.І. і інших.

Відаючи належне науковій та практичній значущості праць, в котрих розглядаються питання соціокультурних орієнтацій молоді, необхідно зазначити, що у вітчизняній та зарубіжній літературі відсутній цілісний аналіз даної проблеми, то поєднував би в собі висвітлення методологічних, теоретичних і практичних її сторін. Так, у відомих нам

дослідженнях відсутній аналіз впливу зміни соціально-економічних та політичних умов життя на орієнтації молоді, філософське узагальнення цього впливу. Недостатньо розробленим в філософській, соціологічній та соціально-психологічній літературі є питання про статус, зміст і структуру соціокультурних орієнтацій. В першу чергу це стосується співвідношення останніх з такими поняттями як цінність, установка, мотивація.

Саме актуальність поставленої проблеми на даному етапі переходу України до ринкової економіки, а також потреба її нової наукової інтерпретації у зв'язку з новими життєвими реаліями зумовили звернення автора дисертації до даної теми.

Мета і основні завдання дослідження .

Головна мета нашої роботи полягає у дослідженні сутності соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному українському суспільстві.

Досягнення даної мети потребує вирішення таких конкретних завдань:

- визначити зміст поняття "соціокультурні орієнтації", місце цього поняття в системі понять, які характеризують мотиваційну структуру особистості, вказати місце соціокультурних орієнтацій серед інших елементів останньої;
- побудувати нормативну модель системи соціокультурних орієнтацій;
- проаналізувати механізми, засоби і умови формування соціокультурних орієнтацій молоді;
- дослідити культуротворчу роль молоді в періоди суспільних змін вже не лише як вікової групи, а як нового покоління;

- визначити особливості сучасної молодіжної субкультури, шляхи і способи входження молоді в дорослий світ.

Методологічну та джерелознавчу основу дисертації становлять перш за все класичні філософські і соціологічні дослідження від Арістотеля до Гегеля, від К.Маркса до М.Вебера і від П.Сорокіна до Х.Гадамера, Ю.Хаберманса, присвячені проблемам молоді, її культурі, вихованню.

Другу групу джерел становлять праці відомих філософів, соціологів, психологів, педагогів, в яких розглядаються проблеми установок і ціннісних орієнтацій, культури та моралі різних категорій молоді. Третя група джерел представлена роботами, в яких аналізується діалектика процесу виховання, робляться соціологічні узагальнення, також наводяться ілюстрації з публіцистичної літератури.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні концепції динаміки соціокультурних орієнтацій молоді в умовах зміни соціальної системи, переходу від моноідеологічного до плюралістичного типу суспільних відносин, культури, духовності особистості.

В рамках розробленої концепції отримані такі нові результати :

- обґрунтовано, що динаміка соціокультурних орієнтацій молоді визначається, з одного боку, можливостями цієї специфічної демографічної групи, а з іншого - характером і особливостями переходу від моноідеологічного до плюралістичного типу суспільних відносин, культури, духовності та способу життя суспільства і особистості;

- вперше у дослідженні соціокультурних орієнтацій виявлено межі застосування вищезазначеного поняття при аналізі

духовного світу, культурного розвитку та поведінки молоді. При цьому доводиться, що поняття "соціокультурні орієнтації" охоплює внутрішню спрямованість особистості на найбільш вагомій соціальній і культурній надбанні людства, сприяє поглибленню теоретичного аналізу їх взаємодії;

- в результаті дисертаційного дослідження побудована нормативна модель соціокультурних орієнтацій, що являє собою систему соціокультурних орієнтацій як духовно-практичної основи цілісної особистості, єдності духовного світу та практичної поведінки останньої;

- застосовано сферний підхід до аналізу архітекtonіки соціального, що заключає в собі взаємодію та взаємозумовленість політичних, соціально-економічних, духовних та культурних орієнтацій;

- розкриті культуротворчі можливості сучасної молоді, зумовлені її соціокультурними орієнтаціями, активністю та ініціативністю в здійсненні еволюційної трансформації суспільної мети в напрямку до демократії, ринкових відносин, плюралізму гуманітарної сфери, загальнолюдських цінностей;

- в результаті дослідження динаміки соціокультурних орієнтацій молоді виявлена специфіка останніх у різних сферах життєдіяльності сучасного українського суспільства; показано, що політичні орієнтації молоді характеризуються посиленням тенденції відторгнення молодих людей від суспільно-політичного життя; економічні орієнтації детерміновані різким падінням життєвого рівня; духовні - значною мірою зумовлюються пануванням світоглядного хаосу.

Теоретична та практична значущість дослідження. Розроблені в дисертації концепція, запропонована нормативна модель

соціокультурних орієнтацій, а також результати аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури із зазначеної проблеми послугують її подальшому вивченню. Зроблені в дослідженні висновки та рекомендації можуть бути використані при розробці державної молодіжної політики, у вузівських курсах з соціальної філософії, при проведенні занять в системі підвищення кваліфікації спеціалістів вищої школи, педагогів та вихователів. Ряд положень дисертації можуть стати методологічною основою аналізу понятійно-категоріального апарату соціальної філософії, соціології особистості, соціальної психології, теорії культури, педагогіки.

Апробація результатів дослідження. Робота обговорювалась на засіданні кафедри філософії гуманітарних наук філософського факультету Київського університету імені Тараса Шевченка. Основні висновки дисертації та теоретичні положення викладені у публікаціях автора; доповідались на науково - практичних конференціях "Методичні і методологічні проблеми оновлення філософської освіти у вищій школі" (Київ, 1991); "Людина. Природа. Культура", (Луцьк, 1994); "Політичний центризм і справедливість в сучасному українському суспільстві: реальність і перспективи" (Київ, 1994); Друга школа молодих соціологів України "Україна: проблема суспільства перехідного періоду" (Бердянськ, 1994).

Структура роботи.

Структура дисертаційного дослідження визначена з урахуванням цілей і завдань наукового дослідження.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків і бібліографії, що включає 273 джерела. Об'єм роботи 175 сторінок машинопису.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі міститься виклад актуальності та міри розробленості теми дисертаційної роботи, формулюється мета і завдання дослідження, розкривається наукова новизна і практична значимість отриманих результатів.

В першому розділі дисертації "**Методологічні основи дослідження соціокультурних орієнтацій молоді**" дається аналіз методологічних засад проведеного дослідження, уточнюються сутність і природа, обсяг і зміст понять "орієнтація" та "ціннісна орієнтація", їх співвідношення з іншими поняттями, що характеризують особистість в аксіологічному аспекті. Визначається статус даної категорії в категоріальному ряді, що охоплює проблеми виховання та культури особистості. В дослідженні акцентується увага на тому, що глибина і складність даного феномену вимагають об'єднаних зусиль вчених різних напрямків і філософських традицій.

В дисертації підкреслюється, що орієнтації є важливим компонентом мотиваційної структури особистості. Це - цілі, прагнення і життєві ідеали, які функціонують у вигляді визначених норм "групової свідомості" (В.Б.Ольшанський); це і установка особистості на ті чи інші цінності матеріальної і духовної культури суспільства (А.Г.Здравомислов, В.А.Ядов). І психологи, і соціологи пов'язують орієнтації з системою установок, як відношення до дійсності, з активністю індивіда, що виражається через діяльність.

У дослідженні категорію "орієнтації" співставлено із спорідненими поняттями "установка", "направленість", "цінність", "експектація", що дає можливість виявити логіко-гносеологічний та теоретико-пізнавальний статус поняття

"орієнтації". Останні визначають сприйняття індивідом соціальної ситуації і вибір відповідного способу дій, що і зумовлює її зв'язок з установкою особи. Даний зв'язок виявляється в тому, що установки і ціннісні орієнтації виникають на основі потреб особистості і конкретних ситуацій взаємовідносин між нею та суспільством. Установки виступають як конкретні форми існування і прояву ціннісних орієнтацій. Поняття "установка" і "ціннісна орієнтація" близькі, однак не тотожні, оскільки установка направлена на визначений, конкретний суб'єкт, а система орієнтацій виявляє загальне ставлення особи до суб'єктивно-об'єктивного світу.

Особливого значення набуває і зв'язок ціннісних орієнтацій і направленості особи. Направленість - провідна характеристика поведінки особи, що організовує її життя, впливає на її свідомість і діяльність; це і внутрішній духовний світ людини, її світогляд, цілі, інтереси, потреби. Направленість виражає єдність зовнішніх впливів і внутрішніх умов, і як інтегральний феномен розкриває тенденційність поведінки, характеризуючи особу, як суб'єкта відносин. Орієнтації характеризують готовність особи до здійснення визначеної діяльності по задоволенню інтересів і потреб, вказують на направленість її поведінки.

В дисертації підкреслюється, що виступаючи регулятором поведінки, ментальними програмами дій людини, орієнтації багато в чому визначають направленість і ступінь її активності. Вони мають велике функціональне значення для виявлення направленості особи на певну діяльність. Соціальна ж направленість людини представляє собою інтегральне вираження оцінок з основних проблем її життя. Вона показує, в якій

мірі особа може усвідомити наслідки своєї діяльності.

Дисертант аналізує поняття "цінність" та його зв'язок із поняттями "орієнтації", зазначає що питання про цінності є одним із складних питань філософії і соціальної науки. В роботі наводяться точки зору на проблему цінностей видатних філософів минулого і сучасних західних та вітчизняних дослідників. Автор дотримується точки зору, що цінність є об'єктивна соціальна значимість явищ, відношень, ідей, яка виникає в процесі людської життєдіяльності. На основі аналізу літератури та узагальненні різноманітних підходів в дисертації зроблений висновок про однотипність понять "цінності" і "ціннісні орієнтації". Ці поняття близькі за змістом, але не тотожні. Вони розподіляються по об'єму і тій ролі, яку виконують, відображаючи істотні сторони ставлення людини до світу і самої себе в процесі її життєдіяльності. Підкреслюється важливість узгодження і скоординованість цінностей особистості з цінностями суспільства. Для молодої людини важливо, щоб її індивідуальні цінності були прийняті суспільством, не заперечувались. Протилежна ситуація породжує конфлікт суспільства і особистості.

Автор відзначає, що теоретично-ціннісна проблематика особистості має не тільки внутрішню сторону, яка проявляє себе в області ідеальних явищ в суб'єктивних процесах, але і "зовнішню" предметну – направлену на об'єктивізацію, опредмечування системи цінностей особистості.

В дисертаційному дослідженні розглянуто також взаємовідношення понять "орієнтація" і "експектація", коли останнє виступає одним із центральних ланок орієнтації.

В дисертації з'ясовується зміст категорії "соціокуль-

турні орієнтації", підкреслюється, що соціокультурні орієнтації є важливим теоретичним питанням сучасної соціальної філософії, соціології, психології, педагогіки. Вони суттєво впливають на діяльність людини, її поведінку. Однак в науковій літературі відсутні спеціальні теоретичні дослідження з даної проблеми. А вивчення соціокультурних орієнтацій необхідне, оскільки вони виділяються серед інших феноменів соціального життя своєю своєрідністю і змістовною складністю. Усвідомлене ставлення людини до формування себе як цілісної особистості немислиме без орієнтації її на загально-культурний розвиток.

Дисертантом розглядаються межі застосування категорії "соціокультурні орієнтації" в аналізі духовного світу, поведінки та культури молоді, підкреслюється, що це поняття характеризує внутрішню спрямованість особистості на найбільш вагомі соціальні і культурні надбання людства. Орієнтації, об'єктом яких виступає, сама людина є соціально значущими якостями її буття в культурі.

В другому розділі - "Структура та типи соціокультурних орієнтацій молоді" дається характеристика основних підходів в науковій літературі до структурування та типології соціокультурних орієнтацій молодих людей. На основі аналізу літератури, показано, що підходів до структурування та типології орієнтацій є декілька. Одні вчені в якості основного структуроутворюючого елемента беруть потенціал особистості, інші сфери діяльності чи її аспекти.

В дисертації побудована нормативна модель соціокультурних орієнтацій як духовно-практичної основи цілісності особистості. Ця модель базується на сферному підході до струк-

турування соціокультурних орієнтацій молоді і є слідуною:

Політичні орієнтації: орієнтації на цінності розвитку держави і права, політичний суверенітет, незалежність, право націй на самовизначення, свободу вибору громадянства, на мир, свободу, рівність, справедливість, гуманізм.

Економічні орієнтації: орієнтації на матеріальний добробут, економічне благополуччя, економічну стабільність, рівні стартові можливості, соціально-орієнтований ринок, професійні, технологічні, управлінські;

Соціальні орієнтації: на соціальну справедливість, рівність, поєднання інтересів на рівні особистості, групи, суспільства, самореалізацію особистості, соціальну захищеність і забезпеченість дитинства, материнства, старості, сімейне благополуччя, суспільно-корисні справи і т.д.;

Духовні орієнтації:

моральні: на гуманізм, добро, злагоду, хороші відносини між людьми, на волю до життя, свободу волі, мужність, мудрість, правдивість, відповідальність і т.д.

релігійні: на ідею толерантності, милосердя, вірність, покаєння, самоочищення, віру, надію, любов і т.д.

естетичні: орієнтація на прекрасне, на цінність блага, возвеличене і т.д.

В дисертації на широкому соціологічному матеріалі аналізується динаміка соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному українському суспільстві. Робиться висновок, що політичні орієнтації на даному етапі характеризуються посиленням тенденції відторгнення молоді від суспільно-політичного життя.

Економічні орієнтації виявляють різке падіння життєвого.

рівня молоді. Духовні орієнтації молоді ще більш викривають панування світоглядного хаосу. Молоде покоління відчуває внутрішню спустошеність, розгубленість, непевність, духовну порожнечу.

В дисертації акцентується увага на тому, що незважаючи на світоглядно-моральну дискомфортність, економічну невлаштованість та політичну нестабільність молодь веде пошук нових духовних домінант. Згідно досліджень, цей пошук йде значно інтенсивніше, ніж в епоху так званого суспільного застою і в період перебудови.

В дослідженні аналізуються конкретні проблеми, з вирішенням яких молодь пов'язує сьогодні сенс свого життя в суперечливому суспільстві. На передній план в експектаціях молоді виходять такі завдання: 1) пошуки оптимальних шляхів гуманізації внутрішньої та зовнішньої політики як ефективного засобу задоволення матеріальних та духовних потреб молоді; 2) створення можливостей щодо працевлаштування (організація молодіжної біржі праці), тобто забезпечення законного права на працю; 3) матеріальна допомога молодим сім'ям, включення молодих інвалідів в повноцінне життя, їх соціальна реабілітація; 4) стимулювання ініціативних молодіжних підприємств і добродійних установ; 5) психолого-педагогічна і юридична допомога, профілактика молодіжної злочинності; 6) створення якісно нової системи розвитку й використання інтелектуального потенціалу суспільства і особистості, збереження та оновлення культурного рівня, формування наукової і культурної еліти; 7) впровадження в соціальну практику ефективних механізмів відродження внутрішнього зв'язку духовності з їх глибинним джерелом - культурно-історичною тра-

дицією; формуванням суспільного ідеалу; 8) визначення основних ціннісних пріоритетів суспільного буття; 9) духовний розвиток молоді через усвідомлення і прийняття загальнолюдських цінностей.

У третьому розділі - "Основні тенденції духовного розвитку молоді та особливості формування її соціокультурних орієнтацій в сучасному суспільстві" - на основі

соціологічних досліджень розглядаються основні тенденції духовного розвитку молоді, зокрема аналізуються протиріччя духовного розвитку, тенденції і закономірності соціогенезу молодого покоління. Підкреслюється, що однією із найпомітніших рис у молодіжному наукознавстві була майже повна відсутність спеціальних наукових розробок про тенденції духовного розвитку молоді, невідпрацьований і категоріальний апарат, що зумовлює плутанину у питаннях молодіжної свідомості, її структурних елементів та складових частин. Предметом суперечок є вікові межі молоді. На думку автора найбільш оптимальними є вікові межі молоді від 14 до 30 років.

В дисертації аналізується специфіка сучасних процесів в духовному житті молоді, що характеризується збідненням духовного світу, спадом моральності, захопленням містикою та різноманітними релігійними пошуками. Духовним наркотиком стає ровповсюдження "масової культури", далекої по своїй формі і змісту від української національної культури. Значна кількість молодих людей, не одержавши можливості для самореалізації в громадсько-політичній діяльності, замкнулася на своєму особистому житті. Підкреслюється, що тільки загальне оздоровлення суспільства, духовне і національне його відродження та усунення соціально-економічних коренів цих проблем

відкриває можливість успішного подолання різних видів девіантної поведінки молоді.

Одним із висновків дослідження є те, що сучасна динаміка соціокультурних орієнтацій молоді визначається, з одного боку можливостями молоді як специфічної соціодемографічної групи, з другого - характером і типом переходу від моноідеологічного до плюралістичного типу суспільних відносин, культури, духовності й способу життя суспільства і особистості. В дисертації дана характеристика основних підходів, точок зору вітчизняних та зарубіжних вчених на проблему виховання та формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному суспільстві.

Проаналізовано культуротворчі можливості сучасної молоді, обумовлені її соціокультурними орієнтаціями, зокрема, показано, що саме молодь є тією активною частиною населення, яка здатна взяти на себе ініціативу по здійсненню еволюційної трансформації суспільної системи в контексті демократії, ринкових відносин, плюралізму, гуманітарної сфери, загальнолюдських цінностей.

В дослідженні розробляються теоретичні та практичні рекомендації, спрямовані на актуалізацію процесу ціленаправленого та активного формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному українському суспільстві.

У **висновках** підводяться підсумки проведеного дослідження, намічаються його перспективні напрямки, пропонуються практичні рекомендації, які можуть бути використані при подальшій розробці проблеми.

Основні положення дисертації викладені в таких публікаціях автора:

1. Специфіка соціокультурних орієнтацій молоді. //Україна: проблеми суспільства перехідного періоду. - Бердянськ: БПІ, 1994. - 0,5 д.а.

2. Молодежная проблематика в учебном процессе по философии

// Методологические и методические основы обновления философского образования в высшей школе: Тезисы республиканской научно-методической конференции. Часть IV. Философия в контексте гуманитаризации образования. - К., 1991, 0,2 д.а.

3. Соціокультурні орієнтації молоді: проблема пошуку сенсу буття

// Екологія і онтологія: Матеріали Волинських філософських читань - 94. Київ-Луцьк, 1994, 0,2 д.а.

4. Духовні орієнтації в контексті сьогодення // Політичний центризм і справедливість в сучасному українському суспільстві: реальність і перспективи. Науково-практична конференція.- К., 1994, 0,2 д.а.

* * *

Hnasevich N.V. Dynamics of Socio-Cultural Orientations of the Yonth (social and philosophical analysis). The dissertation is a manuscript in a Candidate of Science degree (Philosophy) in a speciality - Social Philosophy. University of Kiev, Kiev, 1994.

Four academic papers which comprise theoretical research of socio-cultural orientations of the yonth in the modern society analysis are being defended. It is dermined that socio-cuitural orientations of the yonth are synthesis and result of spiritual and practical reflection of reality, wherin readiness for realization of actual necessity (precept) is combined organically with a concrete action of the allcultural-oriented sence; this is a peculiar system of humanistic values which is realized and implemented through the behavior of a person.

* * *

Гнасевич Н.В. Динамика социокультурных ориентаций молодежи (социально-философский алализ). Дисертация является рукописью на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности - социальная философия. Киевский университет. Киев, 1994.

Защищается 4 научных работы, которые содержат теоретическое исследование динамики социокультурных ориентаций молодежи в современном обществе. Установлено, что социокуль-

турные ориентации молодежи являются синтезом и результатом духовно-практического отображения действительности, где готовность к реализации актуализированной потребности (установки) органически связывается с конкретным действием обще-культурно-ориентированного смысла; это - своеобразная система гуманистических ценностей, которая воплощается и реализуется через поведение личности.

Ключові слова: соціокультурні орієнтації, молодь, динаміка, суспільство.

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Н. Маша", written in a cursive style.

Здано в набір ІЗ.ХП.94. Підписано до друку 14.ХП.94 р.
Формат 60x84/16. Зам. №3005. Тираж 100
ОП ТВПК «Збруч»
м.Тернопіль, вул. Живова, П